

Čime se ljudi tješe

Silvije Strahimir Kranjčević

ladala je groznica (difterija). To je ona strašna smrt, u koje su ruke od željeza, a oči od leda.

Ona mirno gleda u kukavne majke, kako se guše u suzama i njoj je to svejedno. Jednom pandžom davi maleno grlo, a drugom izvlači na čistinu, najneviniju dušicu napolje. U nje je pogled bezobrazan; ruga se pružajući radnicima, koji ljube, od časa do časa mrvicu nade, pa onda - kad mislimo: popustila je spasiće se ono malo čedo u jastučiću, onda ta gadna avet stisne bolesno grlašce još jedanput i mali, dragi stvor umre.

Gadna, najbezobraznija smrt, ona ubija i - anđele.

Već nekolicke, teške noći, što nismo spavali. Uvukla se je i k nama nemila avet; pa je vidim groznu i nesmiljenu nad malenom kolijevkom. Malo čedo diže ispod njezinih pandža pahuljastu glavicu, prevrće očicama - o, Bože moj - a ja ne mogu ništa. Ni ja - ni mati - ni svi lijekovi. Ona je tu, u našoj kući, nespomenica; sebe bih joj odmah podmetnuo. Al njoj se ne mili moja tvrda koža, moje neispavane oči, moje krupno grlo. Neće joj se zatisnuti nokta u staru navoranu koru, ona trga i gnjavi samo cvjetove po baščama. Ah, što smo sve izmišljali! Daj mlijeka, daj čaša od najmekanijeg sljeza; ugrij to sitno djetesce na grudima.

- Zatvorite sve prozore; ah i ta vrata! Prvo što ne zatvaraju dobro, a baš naprotiv eno ti i prozora. Dakako, tu mora čovjek da strada. Bože, nemarni smo, nemarni! Ko je lud, da uzme ovaki stan, a dijete u kući. Samo dok mu bude bolje; ja hoću, da se mijenja stan!

Ovako je jadikovala mati, a ja sam sama sebe korio: Jest, kriv si - s malenim djetetom u ovakvi stan! Htio si da ga što prije nađeš, pa eto ti. Prokleta lijenost.

Gospodine doktore!

Izidoh na hodnik; pratim ga tobože.

- Molim, doktore, samo iskreno.

Dobar čovjek sleže ramenima. - A šta da vam tajim! Pun je grad toga. Opasno je.

Povratih se u sobu. Moja žena izvalila oči, prodire mi u dušu.

- Što ti reče?

- Reče?! Treba čuvati dijete. Drugo ništa; ništa; dijete je jako.

- Čuvati?! Ah! - i nagnu se nad kolijevku. Sićano, izmučeno lice bijaše poplavilo, na malene usne izbi ko pjena. Obrisah mu usta, namjestih jastučac, bijaše mu opet lakše.

- Bolje mu je - utješi se jadnica i oko usana zadrhta joj nešto, što se ne da opisati. - Jako je; oteće se!

Dijete disaše uporno, prividno pravilno.

- I ti doktori - nastavi suha grla. Sve vide samo neke strašne bolesti, nikada pravo. Ovo ti je čisto jaka nazima, eto vidiš na pjenu. U nosu je nazeblo dodaj mi zdjelicu, da mu isperem.

Primakoh joj i zdjelicu i okrenuh se, da ne opazi, kako mi se ukoči donja usna.

Na prozor prodiraše zadnji trak sunca. Dolje ulicom prolazio sprovod. Par kočija i u jednoj mali, mali lijesić, a na njemu bijeli vijenac. O moj Bože, opet nečije ...

*

Oko četiri sata poslije ponoći povukoh se u krajni kabinet, da prekinem san. Teške, duge noći. Evo ne znam, jesam li u tri dana spavao ni punijeh šest sati. Onda, nisam baš ni pospan, tek umor neki udario mi u noge; u glavi osjećam prazninu i hlad. Po možđanima sve mi zuji, oči mi se lijepe. Al to nije pospanost, gotovo zaboravih spavati. A ona sirota? Na nju ne smijem ni misliti. Stoji uz kolijevku ko stup, onako ukočena kao stup. Po danu otjeram je silomice u njezinu sobu, da se ispava. Ne prođe ni četvrt sata, a ono se otvaraju vrata, izlazi jadnica na. prstima, da vidi, šta je. Kakva li je blijeda, kad se uplašeno naginje na dijete. Prošle noći nije ni oka stisnula, a noćas je upravo otjerah, da počine. Nekako je ležala do tri ujutro. Dakako, ma kaki je to san, Neće da spava, ne može da spava kraj tolike brige. Matere su odista jače od gvožđa.

Počinjem se nadati, da bi djetetu ipak moglo odlanuti. Sve učinismo; tu liječnici, tu lijekovi, njega ... A i dijete je jako. O moj Bože, kolike li promjene! Ta nema ni osam dana, što zamalo ne počupa materi onaj njezin najmiliji cvijet na prozoru.

Taj je bijeli cvijet donijela sobom u moju kuću. To je njezina spomen djevojačka. A gle danas?! Janje

moje malo, Bog će tebe sačuvati. Ipak ... mislim ... da mu je nešto lakše. Primirilo se. Pjene doduše izlaze, ma time se i čisti. Najposlije još bi moja ženica mogla i pogoditi. Doktor ... koješta! Svaka bolest može da je strašna, pa ipak se često preboli. Bože, smiluj se, spasi ga!

Bilo je pred petu ujutro. Oštri vrisak prođe mi kroz uši, kroz oči, kroz glavu, kroz srce. Skočih u bunilu i gotovo oborih vrata od kabineta. Nađoh ženu u sredini sobe; digla ruke nad glavu slomivši ih u laktovima. Oči joj bijahu uprte u kolijevku.

Časom privukoh je k sebi i poletjeh djetetu. Ona - sirota - bijaše mala uza me, uhvativši se očajno meni za koljena.

Ah, milo moje, jedino, slatko dijete!

Nije se više gušilo kao sinoćke, ležalo je tiho, mirno. Na čipkama o podbratku zgrušala se mnoga pjena, koja se je cijedila iz usta i nosnica. Kroz zaplakane trepavke vidjeh, kako naša stara sluškinja svijeću pali ...

Vraćao sam se oko sedme ujutro kući.

Ne znam, kuda iziđoh. Prođoh nekoliko ulica i spazih, da sam pred svojom kućom. Zapeh usput o gradskog pometača - teturan se.

Glavnom ulicom prolazila povorčica djevojčica. Bijahu u bjelini. Ne znam, kuda su išle.

Pratila ih neka gospođa, valjda učiteljica. Svaka je nosila novu svijeću u ruci, a na glavi vijenac. Mora da je bila neka svečanost, ah kako su samo srećno stupale. Ne, ne mogu da zaboravim onoga blaženoga mira na njihovim licima. Srećne su, vesele u njihovim očima. Osobito jedna kovrčaste kose; krasno, vedro dijete a - moje ...

Nisam se mogao riješiti toga pogleda. Prilijepio mi se upravo za oči. Skidam ga sa sebe. Badava, u meni je, na meni je! Tako koraknuh u sobu. Nađoh sve gotovo. U sredini namjestiše mali odar i tu je u cvijeću, među svijećama počivao moj anđelak. Pristupih k njemu, digoh prevjes, poljubih ga u čelo. O ne ... to nije moguće ... to nije smrt, što tu vidim. Nebesni mir prelio mu lice, svaka crta počivaše na svom mjestu, nikaki drhtaj nije potiravao ma ni najsitnijom ni najnezatnijom mišicom. Mir, potpuni vječiti mir. Ah takova sklada, tako spokoja blaženstva ne vidjeh ni u tebe, bijela srećna djevojčice pod svečanim vjenčićem. Nisam se više usudio plakati; preda mnom je stajao u potpunoj serafskoj veličini: pokoj vječni!

Jedva snimih pogled sa toga veličanstva. Tu pred odrom klečala je moja žena. Molila je. Onda ustade, prođe sobom i pristupi prozoru. U jedan mah otkinu onaj bijeli, veliki, južni cvijet i metnu ga na mrtvo dijete. Osjetih duboku tajnu poeziju bola u tom zadnjem daru, u cvijetu iz djevojačkih dana. Primih je za ruku i pogledah joj u oči. Pod crvenim trepavicama uzmutiše se nove suze i one pade po djetetu i cvijetu zajecavši: Sad više ništa nemam.